

schopenhauer

mutlu bir hayat
olanaksızdır; insanın
başarabileceği en iyi şey
kahramanca bir hayattır

Schopenhauer felsefesinin iyileştirici gücü

DESTEK YAYINLARI: 1528
FELSEFE: 63

**SCHOPENHAUER / MUTLU BİR HAYAT OLANAKSIZDIR; İNSANIN
BAŞARABİLECEĞİ EN İYİ ŞEY KAHRAMANCA
BİR HAYATTIR**

Yayına Hazırlayan: Fırat Devicioğlu

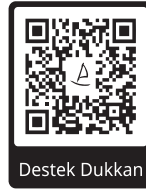
Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Kasım 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-482-4

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Tel. (0) 212 613 30 06

schopenhauer
mutlu bir hayat
olanaksızdır; insanın
başarabileceği en iyi
şey kahramanca bir
hayattır

Schopenhauer felsefesinin iyileştirici gücü

Yayıma Hazırlayan: Fırat Devecioğlu

Önsöz

İnsan, ancak hazır olduğu düşüncelerle karşılaşabilir.

İşte, “Schopenhauer Felsefesi” de, *tüm söylenenlerin ötesinde bir gerçek olmalı* diye düşünmeye başlayan okurun karşısında belirir. Nitelikli düşünce, bilgeliğin peşinden giden herkes, kendi saati geldiğinde, karşısında Schopenhauer’u görecektir.

Schopenhauer ile düşüncede buluşmanın en zorlayıcı yanı ise, dünya tarihine yön veren çoğu filozofta olduğu gibi anlaşılma problemidir. Bu kitabı yazarken amacım, felsefe serisinin ruhuna uygun olacak şekilde ve Schopenhauer’un derinliğini zedelemeyecek oranda, bu büyük düşünce insanının zengin düşüncelerini daha anlaşılabilir kılmaktır.

İnanıyorum ki bu kitap sonrası, Schopenhauer okularınızdan çok daha keyif alacaksınız. Hatta bazı fikirleri, onu kendinize yakın bulmanıza neden olacak.

Kalabalık içinde tek başına kalmış hisseden okura, düşündüğü kadar yalnız olmadığını hatırlatan, kayda

deđer bir yařam için ilham veren, hayata sıra dıřı dű-
şüncelerle yaklaşan bir Schopenhauer kitabı ile sizi baş
başa bırakıyorum.

Schopenhauer felsefesinin iyileştirici gücü her za-
man yanınızda olsun!

Fırat Devecioğlu

Arthur Schopenhauer Kimdir?

1788'de, Danzig'de (Polonya) doğan Schopenhauer, zengin bir ailenin oğluydu. Prusya'nın, Danzig'in bağımsızlığına müdahalesi sonrası, tüccar babası Hamburg'a taşınma kararı aldı. Schopenhauer, 1793-1794 yıllarında Hamburg'da yaşadıkdan sonra, kısa süreliğine eğitim için Paris'e geçti. 1803 yılında ise iyi bir eğitim alabilmesi için İngiltere'de yatılı bir okula yerleştirildi. Ancak burayı bir türlü sevemedi.

İki yıl sonra, babasının isteği ile Hamburg'da bir ticarethanede kâtip oldu. Ticaret hayatına yönelik eğitim aldı. Ancak iş hayatına ilgi duymuyor, hatta ticaretten nefret ediyordu. Hayatını akademik çalışmalara adanmak istiyordu. Babasının intiharı sonrası, isteği hayata yönelme imkânı buldu. Annesinin desteği ile ticareti bırakıp, üniversiteye gitti. Annesi, oğlu ile pek ilgilenmeyen, onu sürekli eleştiren biriydi. Sanat dünyasında dostluklar kuran ve oğlu gibi yazar olan annesi ile

Schopenhauer'un ilişkisi inişli çıkışlıydı. Schopenhauer, babasının ölümünden sonra, annesinin başka erkeklerle yakınlaşmasından ve flörtleşmesinden rahatsız oluyordu. Onu, hiçbir zaman sevemedi. Yetişkin olması ile birlikte annesinden oldukça uzaklaşmıştı. Karamsar düşüncelerinin temelinde bu problemlili ilişki olduğu söylenir.

1809 yılında Göttingen Üniversitesi'ne gitti. 1819 yılında Berlin Üniversitesi'nde felsefe öğretmeye başladı. Sürekli eleştirdiği üniversitenin hocası olan Hegel'in ders saatleri ile kendi ders saatlerini çakıştırarak Hegel'e meydan okudu. Meşhur kibrine yenik düşerek, Hegel'i karşısına aldı. Ancak derslerine birkaç öğrencinin geldiğini görünce, üniversiteyi bıraktı. Frankfurt'ta tek başına yaşamaya başladı. Hayatı boyunca bir daha çalışmadı. Zengin ailesinden kalan miras ile geçimini sağladı. "Dünya Ruhu" adında kaniş cinsi köpeği ile her gün yürüyüşlere çıkardı. Buda dahil, pek çok Doğulu filozoftan etkilendi. Çalışma odasında Kant'ın bir büstü ve Buda'nın bir heykeli vardı. Büyük eseri *İstenç ve Tasarım Olarak Dünya* 1818'de yayımlandı. 1860'ta, beklediği üne kavuşmuş bir filozof olarak Frankfurt'ta öldü.

*“Benim gibi bir
adam dünyaya
geldiğinde geriye
istenecek tek şey
kalır – bütün
hayatı boyunca
olabildiğince kendisi
gibi olması ve
entelektüel güçler
için yaşaması.”**

* Arthur Schopenhauer, *Masuscript Remains*

Schopenhauer felsefesine giriş:
Hiçlikten varlığa geçiş: İsteme ilkesi

*“Schopenhauer bir üslup dâhisi.
Sadece dili için bile kesinlikle okunmalı.”*

– Franz Kafka

Bir filozof, hem karamsar hem ilham verici olabilir mi?
İşte Arthur Schopenhauer...

Üzerimize karanlıkları ile geliyor. Ancak hemen arkasından güneş doğuyor.

Karamsar olduğu kadar ilham veren bir düşünür...

Schopenhauer, yaşamı bir tür “isteme dünyası” olarak niteler. Doğduğumuz andan, son ana kadar bir şeyler talep ederiz. Bitmek tükenmek bilmeyen arzuların kölesi oluruz. Doğmak, bir yanı ile “isteme okyanusuna” düşmek demektir.

Onun gözünden etrafa bakmaya ne dersiniz?

Sokakta yürüyenlere, iş arkadaşlarımıza, dostlarımıza derinlikle bakalım...

Hepsinin gözlerinde, hayaller, arzular, gelecekte beklenenler vardır. Sonu gelmeyen isteklerin karanlık gölgeleri, zihinlere birer karabasan gibi çökmüş durumdadır.

Çocukluktan bugüne, bizimle hareket eder bu gölge. Her anımızda, bir beklentinin nefesini ensemizde hissediyoruz. “Hadi şimdi” der, bazen “Şunları yapman gerekiyor” diye fısıldar.

Yukarıdan bize emir veren bir sese dönüşür. Zamanla onun kontrolüne gireriz. Küçük bir tembellik anında bile kendimizi suçlarız, başıboş geçen saatler rahatsızlık verir.

Yukarıdan emir veren ses, huzursuzluk çıkarır, “olması gerekenleri” önümüze serer. En sert patrondan daha patrondur. Biraz keyfimize baksak, karşımıza dikilir. İnsan, en çok kendine karşıdır.

Fark edemesek de, ilerlememiz gerektiğini bize sürekli dikte eden varoluşsal bir gücün egemenliği altında eziliriz.

Hayattan beklentilerimiz, son ana kadar bizi kendimizle baş başa bırakmaz. Yeni yarışlara sürüklenmemize neden olur. Ait olmadığımız yarışlarda kayboluruz. Her şey kendimizi unutarak başlar.

Schopenhauer'a göre varlığın özünde daha fazlasına ulaşma çabası vardır. Evrenin, doğanın, her şeyin kökeninde “isteme” ilkesi hükmünü sürdürür. Bu ilkenin evrensel niteliğini Napoleon örneği ile açıklar:

“Ölümden sonraki dirilişe inananlar, Napoleon’un sebep olduğu sayısız felaketin cezasını anlatılamaz işkencelerle çekmesini talep eder. Fakat o, aynı isteme sahip olup da aynı gücü elinde bulunduramayan diğer bütün insanlardan daha fazla suçlu değildir.”

Sıradan insan, neden sürekli bir şeyler talep ettiğini tam olarak bilemez. Bulanık sularda, süslü hayallerin peşinde savrulur. Zamanla yoğunlaşan taleplerin arasında kendini kaybeder.

Seçtiği hayatı yaşadığına, bir iradesi olduğuna, bilinçli tercihlerle hayatını şekillendirdiğine inanır. Oysa dünyanın akışına kendini kaptırmıştır. İçgüdülerine teslim olmuştur. Rüzgârda savrulan bir yapraktan farkı yoktur.

Schopenhauer, koşan bir geyiği gösterir ve “Bak şurada, kırların içinde bir geyik koşuyor. O büyüyecek, yavruları olacak. Yavrularını birileri avlayacak. Sağa sola koşmaya devam edecek. Bir gün o da avlanacak” diye seslenir.

* Arthur Schopenhauer, *İnsan Doğası Üzerine*, Çev. Elif Yıldırım, Oda Yayınları

İşte bu geyik, kırlarda koşarken, neyi neden yaptığını bilmemektedir. Yavruları olur, onları kaybeder, tekrar gebe kalır ama neden böyle yaşadığını bilemez.

Sıradan insanın bu geyikten farkı yoktur. Mesleğini, eşini seçer, talep eder. Ancak gerçek anlamda tüm bunları neden yaptığını bilemez. “Nasıl oldu da böylesi bir hayata sahip oldum?” sorusuna cevap veremez.

Yaşamın içinde, insanın karşısına bir el belirir. Bir yeri işaret ederek ona “Koş!” diye bağırır. Kişi, işaret edilen yere doğru koşmaya başlar. Bu sırada “Kim için? Ne için?” diye soramaz. Sorabilmesi için, öncelikle durmayı bilmesi gerekir. Hedefli insan ise durmaz, sonuç odaklıdır, sorgulayamaz. Hedeflerine ulaştıktan sonra bile, bu sorulara yanıt veremez. Hatta üzerine düşünme ihtiyacı duymayanlar çoğunluktadır.

Dolayısıyla “isteme ilkesi” tüm varlık âlemindeki, örtük halde duran hakikattir. En ilkel hücreliden tutun da tüm evrene hâkimdir. Yaşam, bu gerçeğin etrafından oluşur. Kâinatın tüm canlılarında bu yasa geçerlidir. Yaşamda yürürlükte olan isteme ilkesi, hayatta her şeyin var olmasının kökeninde yatan yegâne unsurdur.

Hiçlikten, varlığa geçişin temelidir. Mesela bizim dünyada var olmamızın nedeni, anne ve babamızın çocuk istemesidir. Böylece, hiçliğin içinden geçerek varlığa dönüşürüz.

Bizi zorlayan bir yanıımızdır sürekli arzulamak... Ruhumuzdan geçen rengi bu yönümüz belirler. Tatmin

duygusu uğruna, arzularının tutsağı olmuş birey böylece oluşur.

Schopenhauer bu trajik durumu, bir yanı ile komik bulur:

“Eğer hayata küçük ayrıntılarıyla bakacak olursak ne kadar gülünç görünür. Mikroskopta görülen bir damla su gibidir, tekhücrelilerle kaynayan tek bir damla. Telaşla koşturup birbirleriyle mücadele etmelerine nasıl güleriz. İster bu su damlasında isterse insan hayatının küçük süresi içinde olsun bu korkunç etkinlikler komik bir etki yaratıyor.”*

* Irvin D. Yalom, *Bugünü Yaşama Arzusu*, Çev. Zeliha Babayiğit, Pegasus Yayınları

*“Kimseye
acı verme,
edebildiğin kadar
yardım et.”**

* Arthur Schopenhauer, *Das Prinzip aller Moral* (Bütün Ahlakların Prensibi)

Schopenhauer felsefesi ve kâinatın arkasındaki güç:
Kozmik irade

*“Alman dilini sadece Schopenhauer’u orijinal
dilinde okuyabilmek için iyice öğrendim.”*

– Jorge Luis Borges

Schopenhauer, *İsteme ve Tasarım Olarak Dünya* adlı başyapıtı ile felsefe dünyasına yeni bir soluk getirmiştir. Düşünce tarihinde bir devrim etkisi yaratan kitabında, yaşamın sadece bir tasarımdan ibaret olduğunu belirtir.

Bu tasarımın (yaşam) “isteme ilkesi” ile oluştuğunu ifade eder. Hayat, sahici olmayan bir kartonun üzerinde yürümektir. Bir projenin tatsızlığını içerir. Bu nedenle hayat ile gerçek bir bağ kuramayız. Evrene yabancı hissetmemizin kökeninde, hayatın bir tasarım olması gerçeği vardır.

Ünlü filozof, “dünyanın bir yanılsama olduğunu” ifade eder ve bu tespitine açıklık getirir: “Onun arkasında, mutlak, değişmez, sonsuz ve sınırsız isteme yatar. İnsanların bütün yaşamı daha fazlasını istemeyle; bu nedenle yaşanan mücadelelerle, çatışmalarla, doyum-suzluklarla ve düş kırıklıklarıyla geçer. Bizi biz yapan şey olan kör istememiz, bütün acıların kaynağıdır.”

Hollywood yıldızı Jim Carrey, katıldığı bir televizyon programında, daha önce insanların gezegeni keşfettiğini düşündüğünü, şimdi ise gezegenin bizi keşfettiğine inandığını belirtmişti. Yaşayan bir tasarım olarak hayatı işaret etmesi bakımından, Jim Carrey'nin bu düşüncesinin, Schopenhauer felsefesi ile örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Bu hayat tasarımının, isteme ilkesi etrafında oluştuğunu düşündüğümüzde karşımıza keskin bir soru çıkar:

Özgür irade var mıdır?

Felsefe tarihinin bu önemli sorusuna, Schopenhauer'un düşüncelerini takip eden Albert Einstein cevap verir: “Schopenhauer ile birlikte ben de özgür iradenin varlığına inanmıyorum.”

İnsanın varoluşu, özgür iradeyi içermez. Nasıl ki dünyaya gelmeyi seçmediyse, yaşamını da kendi belirleyemez. Sınırlandırılmış bir dünyada, onun için hazırda tutulan role bürünür. Hayallerinin peşinden gittiğine inansa da, önünde akan bir nehrin içinde kendini bulmuştur.